

OFFENTLIGE UDGIFTER 19. august 2023

Velfærden er underfinansieret med 23 mia. kr. siden 2015

Det er ikke overraskende, hvis befolkningen føler, at serviceniveauet er faldet i de seneste år. Velfærden er siden 2015 blevet underfinansieret med 22,5 mia. kr., i forhold til hvis det offentlige forbrug havde fulgt det fulde demografiske træk inkl. velstandsregulering. Hvis velfærdsniveauet fra 2015 skal genoprettes, kræver det, at hele råderummet og mere til investeres i velfærden frem mod 2030.

ANALYSE

Udarbejdet af

Gustav Elias Dahl
Senioranalytiker

Jon Nielsen
Chefanalytiker

Kontakt

Senioranalytiker

Gustav Elias Dahl

📞 42 49 30 37

✉️ gd@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Hovedkonklusioner

- For at opretholde en konstant oplevet kvalitet i den offentlige velfærd, skal det offentlige forbrug følge det velstandsregulerede demografiske træk. Ved at dække demografi- og velstandstrækket er der penge til at fastholde det samme antal medarbejdere pr. kernebruger og samtidig sikre et tidssvarende varekøb i det offentlige.
- Siden 2015 er velfærden underfinansieret med 22,5 mia. kr. i forhold til det fulde demografiske træk.
- Frem mod 2030 skal hele det økonomiske råderum bruges på velfærden, og yderligere 14 mia. kr. skal findes, hvis velfærdsniveauet fra 2015 skal genoprettes.

Et fastholdt velfærdsniveau kræver, at det fulde demografiske træk dækkes

Hvis den offentlige service skal følge med tiden, kræver det, at der afsættes tilstrækkelige midler til dels at dække demografien og dels at lade det offentlige forbrug pr. bruger stige, efterhånden som vi bliver rigere. Det har politikerne imidlertid forsømt at gøre i det forgangne årti.

Den demografiske udvikling i disse år betyder, at befolkningen vokser, og at befolkningstilvæksten især sker i de plejekrævende aldersgrupper. Det har presset de offentlige budgetter i de seneste årtier og vil give et endnu større udgiftspres fremadrettet.

Den løbende velstandsfremgang medfører, at borgerne med tiden oplever et højere og højere serviceniveau i samfundet i øvrigt, og dermed stiller borgerne også højere krav til den service, der leveres af det offentlige. Hvis ikke velfærdsudgifterne pr. bruger stiger i takt med standarderne i den private sektor, vil borgerne opleve det, som om standarderne i det offentlige bliver ringere. Når Finansministeriet, de økonomiske vismænd, EU-Kommissionen mv. fremskriver økonomien lægger de derfor til grund, at det offentlige forbrug pr. bruger vil følge med velstandsudviklingen, så kvaliteten af offentlige ydelser følger det, vi får på anden vis. Det forløb kaldes "det neutrale forløb" for det offentlige forbrug eller "det fulde demografiske træk" og dækker altså både det demografiske træk og velstandsregulering. Med en stabil befolkningssammensætning betyder det neutrale forløb, at den offentlige sektor fylder en konstant andel af BNP over tid.

Når både det demografiske træk og velstandsreguleringen dækkes, sikrer det i grove træk, at den offentlige beskæftigelse pr. plejekrævende borger holdes fast over tid. Finansministeriets standardantagelser i økonomiske fremskrivninger indebærer, at lønudgifterne vil udgøre en konstant andel af det offentlige forbrug, og at lønningerne vil stige omtrent i takt med velstanden. Derfor indebærer demografi- og velstandsregulering, at den samlede lønsum stiger i takt med demografien og lønningerne, så man kan fastholde et uændret antal ansatte pr. plejekrævende borger.

Vælger man omvendt at køre med nulvækst i det offentlige forbrug eller blot at følge det demografiske træk uden velstandsregulering, vil det føre til færre medarbejdere pr. bruger, fordi den samlede lønsum stiger med mindre end lønningerne.

For at opretholde et uændret oplevet velfærdsniveau, skal det offentlige forbrug altså følge både det demografiske træk og velstandsudviklingen. I de senere år har velfærdsudgifterne imidlertid haltet efter demografien og velstanden.

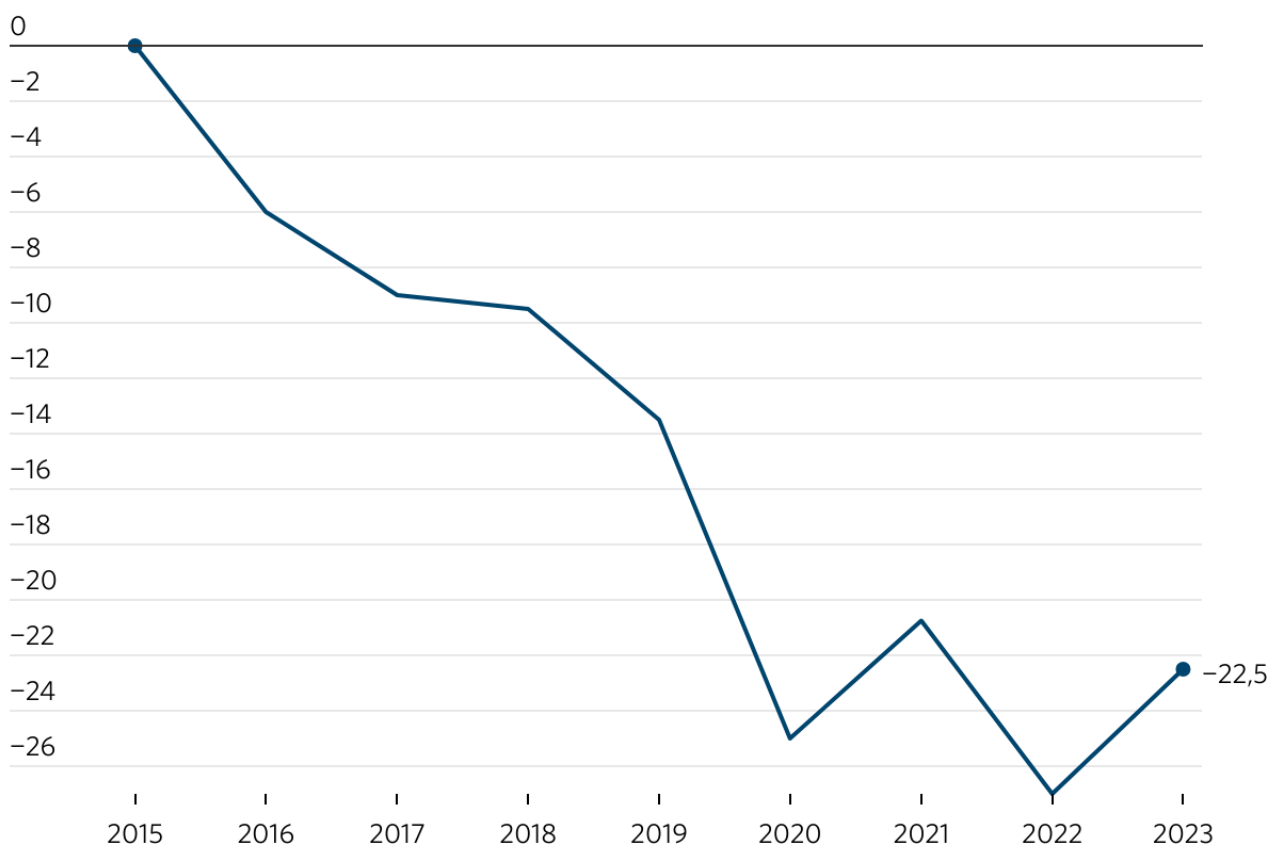
Det offentlige forbrug har ikke fulgt med udgiftspresset siden 2015

Hvis man ser på, hvordan det offentlige forbrug har udviklet sig siden 2015, har pengene ikke fulgt med demografi- og velstandsudviklingen. Det fremgår af Figur 1. Over perioden 2015-2023 er velfærden således blevet underfinansieret med 22,5 mia. kr. ift. et scenarie, hvor udgifterne havde fulgt det fulde udgiftspres. Der er med andre ord ikke noget overraskende i, hvis befolkningen føler, at serviceniveauet er faldet i de seneste år.

FIGUR 1

Velfærden er underfinansieret med 22,5 mia. kr. siden 2015

Figuren viser, hvordan det offentlige forbrug har udviklet sig sammenlignet med det fulde demografiske træk i perioden 2015-2023 i mia. kr. (2023-priser).

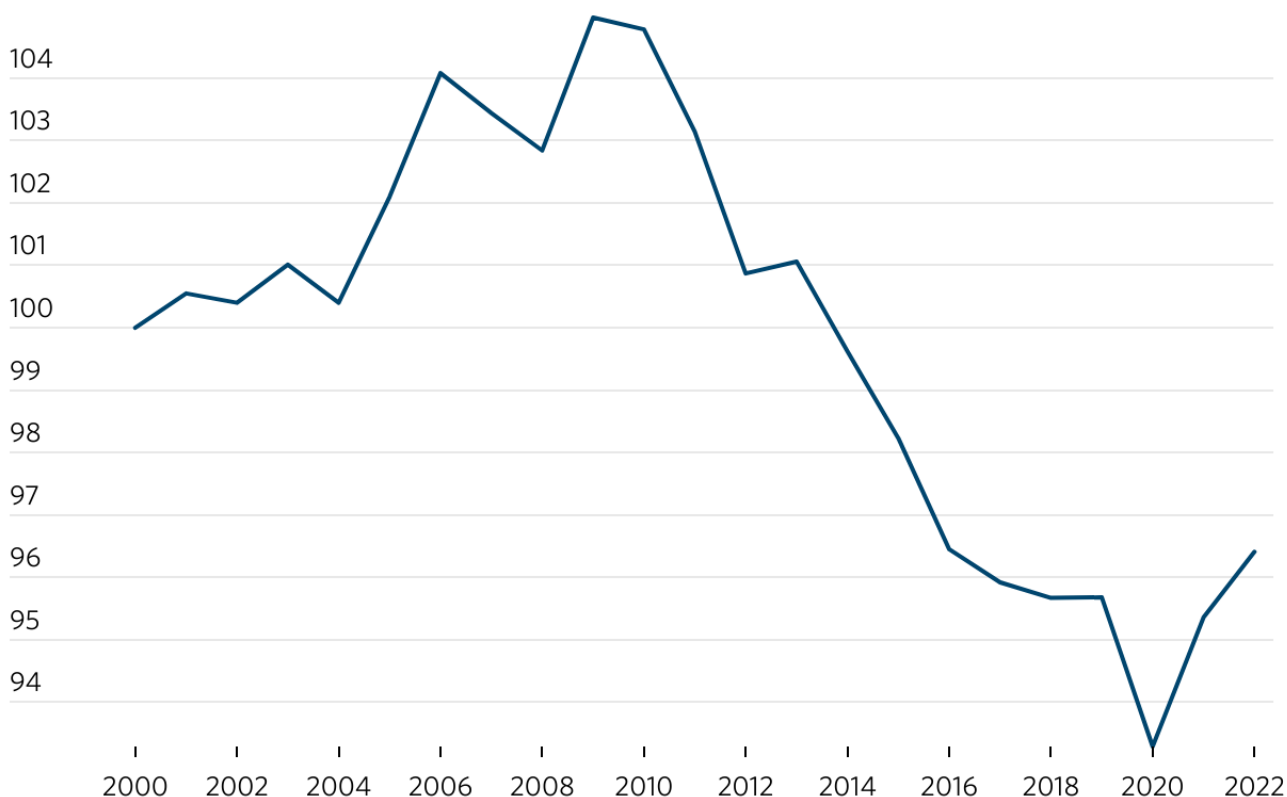
Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: AE pba. svar på Finansudvalgets spm. nr. 165 (Alm. del) af 18. april 2023

Ser man på antallet af arbejdstimer i den offentlige sektor ift. det demografiske træk over perioden, er der også sket et markant fald siden 2010, jf. Figur 2. I perioden 2000-2010 steg antallet af arbejdstimer med 5 pct. målt ift. den demografiske udvikling, mens der i perioden 2010-2022 er sket et fald på 8 pct.

FIGUR 2

Antal timer er faldet ift. den demografiske udvikling

Figuren viser antallet af arbejdstimer i den offentlige sektor målt ift. det demografiske træk for perioden 2000-2022 (indeks: 2000=100).

Anm.: Beskæftigelsen i timer i den offentlige sektor i 2022 er antaget at være uændret fra første kvartal 2022 resten af året.

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af Finansministeriet, ADAM.

En stor del af de midler, man har sparet ved at lade det offentlige forbrug halte efter demografi- og velstandstrækket, er blevet brugt til at sænke skatten. Således er skatterne blevet sænket med 17,0 mia. kr. siden 2015, inklusive SVM-regeringens planlagte skattelettelser. Det fremgår af Tabel 1.

TABEL 1

Siden 2015 er skatten blevet lettet for stort milliardbeløb

Tabellen viser de provenumæssige konsekvenser ved aftalte skatte- og afgiftsinitiativer siden juni 2015 og frem til i dag samt regeringens planlagte tiltag på området.

Periode	Umiddelbar provenuvirkning	Efter tilbageløb og adfærd
Juni 2015-juni 2019 (V, VLAK)	-20,9 mia. kr.	-16,8 mia. kr.
Juni 2019-november 2022 (S)	9,8 mia. kr.	3,3 mia. kr.
November 2022-ff (SVM)	2,0 mia. kr.	0,7 mia. kr.
SVM-regeringens planlagte tiltag	-7,1 mia. kr.	-4,2 mia. kr.
I alt gennemført og planlagt	-16,2 mia. kr.	-17,0 mia. kr.

Anm.: Beløb i 2023-niveau. Opgjort i varig virkning (så vidt muligt). Planlagte tiltag der kan henføres til erhvervsstøtte forudsættes at omfatte skatte- og afgiftsmæssige initiativer.

Tabel: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: AE på baggrund af Finansministeriet og Skatteministeriet

Der er ikke råderum til at genoprette velfærdsniveauet for 2015

Selvom Finansministeriet for nyligt opjusterede råderummet med 16 mia. kr., er der fortsat ikke råderum til at dække finansieringshullet for perioden 2015-2023, jf. Tabel 2. Hvis hele råderummet frem mod 2030 bruges på investeringer i velfærden, vil der således mangle 14 mia. kr. i finansiering, hvis underfinansieringen de sidste år skal dækkes.

Der mangler 14,3 mia. kr., hvis velfærdsniveauet for 2015 skal genoprettes

Tabellen viser en opgørelse af råderummet fra Konvergensprogram 2023 samt de nødvendige investeringer i velfærden, hvis velfærdsniveauet for 2015 skal genoprettes og hvis velfærden skal følge demografi- og velstandstrækket frem mod 2030.

	Mia kr.
Råderum Konvergensprogram 2023	64,0
Forsvarsudgifter	-13,5
Grønt råderum	-2,5
Rammebetingelser, erhvervsliv	-0,3
Annullere løft i investeringsrammen	1,3
Råderum efter forsvar, grønt råderum mv.	49,0
Velfærdsniveauet for 2015 genoprettes	-22,5
Velfærden følger det demografiske træk 2023-2030	-21,3
Velfærden følger velstandsudviklingen 2023-2030	-19,5
I alt	-14,3

Tabel: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: AE pba. Finansministeriet